

Reģionu komitejas atzinums “Reģionu ieguldījums Eiropas mērķu sasniegšanā klimata pārmaiņu un enerģētikas jomā, īpašu uzmanību pievēršot pilsētas mēru paktam”

(2009/C 76/04)

REĢIONU KOMITEJA

- atgādina ES iestādēm, ka vietēja līmeņa pasākumiem ir būtiska nozīme, lai sasniegtu 20 % energoefektivitātes mērķus. Reģionu un pašvaldību izšķirošo nozīmi minētā mērķa sasniegšanā jau ir plaši atzinusi Eiropas Komisija un Eiropas Parlaments;
- norāda, ka transports, mājokļi un sabiedrisko vietu apgaismes infrastruktūra, ko plāno un nodrošina vietējās un reģionālās pašvaldības, ir jomas, kurās iespējams panākt CO₂ emisiju ievērojamu samazinājumu un energoetaupījumus;
- apsver nepieciešamību izstrādāt pilsētu rīcības plānus, kas atbilstu reģionālajiem un valstu plāniem. Reģionālie plāni varētu veidot vietējā un valsts līmeņa iniciatīvu saikni, kas nodrošinātu vietējo plānu izstrādi saskaņotā veidā. Svarīgi, lai rīcības plānos tiktu noteikti konkrēti instrumenti mērķu sasniegšanai un būtu pieejams atbilstošs finansējums;
- pakts būtu jāizvērs atkārtoti, lai dotu skaidru iespēju visu līmeņu pašvaldībām, ieskaitot reģionālās pašvaldības, piedalīties šajā iniciatīvā;
- aicina pielāgot ES līdzekļus un finansējumu, lai noteiktu par prioritāriem pasākumus ilgtspējīgas enerģijas izmantošanas jomā, piemēram, reģionālā finansējuma procentuālā apjoma palielināšanu (no 3 % līdz 5 %) mājtsaimniecību energoefektivitātes uzlabošanai; EIB aizdevumiem jābūt tieši pieejamiem vietējām pašvaldībām un reģioniem, kuri vēlas ieguldīt energoefektivitātes programmās, sekmēt ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu un samazināt CO₂ emisijas.

Ziņotāja: Kay TWITCHEN kdze (UK/PPE), Esekssas grāfistes padomes locekle

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

REĢIONU KOMITEJA

Svarīgākie ieteikumi

1. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas uzaicinājumu sniegt komentārus par reģionu lomu pilsētas mēru pakta ietvaros;

2. uzsver, ka katram iedzīvotājam ir tiesības zināt, kādus pasākumus veic ievēlētie pārstāvji, lai nodrošinātu apkārtējās vides ilgtspējību nākamajām paaudzēm;

3. uzsver, ka pilsētas mēru pakts ir lieliska iespēja mēriem iesaistīt iedzīvotājus kopīgā un lietderīgā rīcībā cīņai pret klimata pārmaiņām, un tas dos iespēju Eiropas Savienībai apliecināt savu vadošo lomu minētajā jomā;

4. atgādina ES iestādēm, ka vietēja līmeņa pasākumiem ir būtiska nozīme individuālu paradumu un attieksmes maiņā, kura ir ļoti svarīga, lai sasniegtu 20 % energoefektivitātes mērķus, turklāt reģionu un pašvaldību izšķirošo nozīmi minētā mērķa sasniegšanā jau ir plaši atzinusi Eiropas Komisija ⁽¹⁾ un Eiropas Parlaments ⁽²⁾;

5. norāda, ka, popularizējot ilgtspējīgu enerģijas apgādi un energoefektivitāti, pilsētas mēru pakts var kalpot par stimulu pilsētām un reģioniem pārmaiņu īstenošanā, lai pasargātu vismazāk aizsargātās iedzīvotāju kategorijas, jo īpaši tos, kuriem ir zemi vai fiksēti ienākumi, no augstu energoresursu cenu un degvielas trūkuma radītās ietekmes; tomēr visiem pasākumiem jābūt vērstiem uz to, lai izvairītos no subsidētas enerģijas patēriņa un lai nodrošinātu ievērojamus finansiālus stimulus ar mērķi paaugstināt energoefektivitāti un samazināt enerģijas patēriņu, ja vien tas iespējams;

6. piezīmē, ka reģionālās un vietējās pašvaldības jau ir uzsākušas īstenot pasākumus un iniciatīvas, kas sekmēs ES klimata pārmaiņu politikā izvirzīto mērķu sasniegšanu, līdz ar drosmīgu un nepieciešamu lēmumu pieņemšanu demonstrējot vadošo lomu energoefektivitātes palielināšanas jomā, lai iedzīvotāji un apkārtējā vide būtu ieguvēji. Pilsētu mēru pakts līdzās dažām līdzīgām valstu un starptautiskām iniciatīvām nodrošina spēcīgu mehānismu, lai dotu jaunu impulsu minētā darba turpināšanai;

7. atzinīgi vērtē faktu, ka tagad paredzēts ņemt vērā pašvaldību līdzšinējos sasniegumus energoefektivitātes paaugstināšanas un enerģijas taupīšanas jomā, un rosina pašvaldības, kuras guvušas panākumus minētajā jomā, aktīvi iesaistīties pakta īstenošanā un iesniegt savus projektus;

⁽¹⁾ Andris Piebalgs: "Neapšaubāmi, daudzas visinovatīvākās idejas un projekti cīņā pret globālo sasilšanu nāk no reģioniem un pilsētām". RK aprīļa forums.

⁽²⁾ EP ziņojumā par "Rīcības plānu energoefektivitātes jomā: īstenojot potenciālu" (2007/2106(INI)), uzsvērta vietējo un reģionālo enerģētikas aģentūru nozīme energoefektivitātes pasākumu efektīvā īstenošanā.

8. atzinīgi vērtē pakta izveidi un to Eiropas pašvaldību politisko saistību augsto līmeni, kas apņēmušās panākt enerģijas ietaupījumus par vairāk nekā 20 %. Tomēr, ja minētajā iniciatīvā piedalīsies vienīgi lielās pilsētas, tai varētu būt simbolisks raksturs. Šobrīd ir pienācis laiks iesaistīt visu līmeņu vietējās iestādes, jo īpaši reģionu pašvaldības, atbilstoši katras dalībvalsts pārvaldes struktūrai, lai paātrinātu pievienošanas paktam, kā arī palielināt cita veida praktiskajā darbā iesaistīto partneru skaitu. Būtu jāinformē mazas pašvaldības par iespēju apvienoties reģionālos tīklos;

9. tādēļ aicina reģionālās un vietējās iestādes kļūt par vienlīdz nozīmīgām pakta dalībniecēm un iesaistīties ES klimata pārmaiņu jomā noteikto saistību izpildē;

10. atzinīgi vērtē progresu tiesiskā regulējuma jomā, ko nodrošina Enerģētikas un klimata pārmaiņu pakete, kas sniegs tiesisko noteiktību un pamatstruktūru pasākumiem, kas veicami pilsētas mēru pakta ietvaros. Tomēr ES līmenī ir nepieciešama aktīvāka rīcība, lai ievērotu dalībvalstu saistības samazināt enerģijas patēriņu par 20 %;

11. izsaka nožēlu par to, ka nav noteikts saistošs mērķis energoefektivitātes jomā 2008. gadā paredzētajos pasākumos cīņā pret klimata pārmaiņām, kas neļauj sasniegt nepieciešamo CO₂ samazinājumu, kā arī

12. uzsver, ka bez pamatprogrammas, kurā noteikti mērķi ES, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī, pilsētas mēru pakts vien nebūs pietiekams, lai panāktu emisiju samazinājumu vismaz par 20 %, kā to apņēmušies pakta dalībnieki. Svarīgi, lai klimata un enerģētikas mērķu izstrādāšanā būtu iesaistītas vietējās un reģionālās pašvaldības, lai tiktu noteikti konkrēti instrumenti mērķu sasniegšanai un būtu pieejams atbilstošs finansējums;

Reģionālo pašvaldību nozīme

13. atkārtoti uzsver RK agrāk pieņemtajos atzinumos par minēto jautājumu pausto nostāju ⁽³⁾. Reģioniem, tāpat kā pilsētām, ir galvenā nozīme enerģētikas jomā, un tie ir atbildīgi par daudziem pasākumiem saistībā ar plānošanu, atļauju izsniegšanu, ieguldījumiem, valsts pasūtījumu piešķiršanu, ražošanu un patēriņu. Transports, mājokļi, sabiedrisko iestāžu ēkas un sabiedrisko vietu apgaismes infrastruktūra, ko plāno un nodrošina vietējās un reģionālās pašvaldības, ir jomas, kurās iespējams panākt CO₂ emisiju ievērojamu samazinājumu un energoetaupījumu;

⁽³⁾ Reģionu komitejas atzinums par tematu "Globālo klimata pārmaiņu ierobežošana līdz 2 grādiem pēc Celsija" un "Aviācijas nozares iekļaušana emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā", DEVE-IV-015.

14. uzsver gan patēriņa preču, gan dabas resursu, piemēram, ūdens, patēriņa samazināšanas ietekmi ar vispārējo mērķi samazināt emisijas un enerģijas izmantošanu. Tā kā reģionālo pašvaldību darbība aptver gan pilsētas, gan laukus, tās daudzos gadījumos var vairāk ietekmēt pārmaiņas paradumos nekā atsevišķas vietējās pašvaldības; līdz ar to reģionālajām pašvaldībām ir lielākas iespējas mudināt iedzīvotājus mainīt paradumus;

15. tādēļ atzīst reģionu būtisko nozīmi un pauž cerību, ka kompetentās reģionālās iestādes mudinās to teritorijās esošās pašvaldības iesaistīties pakta īstenošanā;

16. apsver nepieciešamību izstrādāt pilsētu rīcības plānus, kas atbilstu reģionālajiem un valstu plāniem. Reģionālie plāni varētu veidot vietējā un valsts līmeņa iniciatīvu saikni, kas nodrošinātu vietējo plānu izstrādi saskaņotā veidā. Svarīgi, lai rīcības plānos tiktu noteikti konkrēti finansiālie, tehniskie, cilvēkresursu, juridiskie un novērtēšanas instrumenti, kā arī grafiks mērķu sasniegšanai;

17. atgādina, ka starp reģioniem ir ļoti lielas atšķirības, ka klimata pārmaiņas var īpaši ietekmēt atsevišķas sistēmas, nozares un reģionus, un pielāgošanās spēja, kas dažādās nozarēs un reģionos atšķiras, ir cieši saistīta ar sociālekonomisko attīstību; šajā sakarā reģioniem un vietējām pašvaldībām ir būtiska nozīme;

18. atzinīgi vērtē pakta "salīdzinošā novērtējuma" elementu un uzsver reģionu iespējamo vadošo lomu, lai apzinātu vietējās rīcības iespējas, veiktu paraugprakses apmaiņu, projektu partneru izvēli, līdzekļu piešķiršanu, progresa novērtējumu un izplatītu informāciju par labiem rezultātiem. Vietējā līmeņa iniciatīvas jāiekļauj reģionālajā vai valsts programmā, lai paplašinātu ietekmi un rastu partnerības iespējas. Turklāt būtu jāsniedz reģioniem iespēja pašiem brīvi izvirzīt tālejošus, ilgtspējīgus mērķus, kas pārsniedz valstu programmās iekļautos;

19. atzīst, ka būtisks faktors pakta veiksmīgai vai neveiksmīgai īstenošanai būs to partnerību apjoms, kas apņemas īstenot pasākumus. Lai pasākumi būtu efektīvi, tiem jābūt pietiekami plašiem, lai būtu jūtama to ietekme, bet arī pietiekami nelieliem, lai nodrošinātu vietēja līmeņa piedalīšanos. Tā kā lielākās pilsētas var sasniegt apjomradītus ietaupījumus, reģioni, lai sekmētu ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu un samazinātu CO₂ emisijas, šajā sakarā var palīdzēt mazākām pašvaldībām un lauku pašvaldībām, kur energoefektivitātes problēmas bieži vien ir daudz plašākas;

20. atgādina Komisijai par reģionu un pilsētu būtisko ietekmi uz enerģētikas tirgiem, jo reģioni un pilsētas ir gan lieli siltuma un elektrības patērētāji, gan piegādātāji, cita starpā izmantojot kombinētās siltuma un elektroenerģijas ražošanas sistēmas un

sadzīves atkritumu pārstrādes sistēmas, piemēram, reģenerējot atkritumus enerģijā, ražojot biogāzi ar anaerobās sadalīšanas metodi un ražojot cieto reģenerēto kurināmo, kā arī attīstīt atjaunojamās un alternatīvās enerģijas avotus ar zemu siltumnīcefekta gāzu emisiju līmeni;

21. tādējādi pakts būtu jāizvērs atkārtoti, lai dotu skaidru iespēju visu līmeņu pašvaldībām, ieskaitot reģionālās pašvaldības, piedalīties šajā iniciatīvā ar mērķi aptvert iespējami lielāku teritoriju, tostarp lauku teritorijas, kurās ir ievērojamas problēmas energoefektivitātes, ilgtspējīgu energoresursu sekmēšanas un CO₂ emisiju samazināšanas jomā. Pakts būtu jāsaista ar valstu tāda veida iniciatīvām, kas ir līdzīgas pilsētu mēru pakdam;

Ar pakta starpniecību risināmās problēmas

22. atkārtoti pauž atbalstu pakta mērķiem un darbības jomai, ieskaitot enerģijas pieprasījuma un patēriņa samazināšanu, ilgtspējīgas un drošas energoapgādes un patēriņa attīstīšanu, izmantojot reģeneratīvo energoresursu veicināšanu un produktu energoefektivitātes uzlabošanu;

23. uzsver, ka emisiju samazināšanas pasākumu galvenais mērķis ir ilgtermiņa noturība, līdz ar to mērķi ir jāsaista ar kvalitātes kritērijiem, lai nodrošinātu ilgtspējību;

24. uzsver: lai pakta ietekme būtu ilglaicīga, tas stingri jāiekļauj to iestāžu programmās, kas tam pievienojušās, tādējādi aizsargājot minētajā iniciatīvā paustās apņemšanās un mērķus no turpmākas iejaukšanās vai vājinot ietekmi, kas varētu rasties iespējamo politiskās vadības pārmaiņu vai administratīvo un robežu izmaiņu rezultātā;

25. norāda, ka īstermiņa budžeta ierobežojumi rada problēmas reģioniem un pilsētām, kas veic vidēja termiņa vai ilgtermiņa ieguldījumus un pieņem lēmumus politikas jomā, lai uzlabotu energoefektivitāti, sekmētu ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu un samazinātu CO₂ emisijas. Valsts rīcības novērtējuma mērķos tas ir jāņem vērā;

26. tā kā nav vienas visām ES dalībvalstīm kopīgas "reģiona" vai "mēra" definīcijas, ierosina pakta darbības ietvaros nodrošināt, lai no pievienošanās paktam netiktu izslēgtas citas struktūras;

27. uzsver atšķirības ES pilsētu un reģionu sasniegumos CO₂ emisiju samazināšanas jomā un enerģijas patēriņā pēdējos gados, kā arī to, ka atsevišķi līderi minētajā jomā jau ir panākuši vairāk. Jāņem vērā ar patēriņu un ražošanu saistītās energointensitātes atšķirības, kā arī stāvoklis siltumnīcefekta gāzu emisiju jomā dalībvalstīs, jo īpaši atšķirības lauku un pilsētu apgabalos;

Turpmākie ieteikumi pakta paredzēto pasākumu īstenošanai

28. aicina atbalstīt emisiju samazināšanas bāzes līnijas noteikšanu, kā arī izstrādāt skaidrus norādījumus par to, kā ir jāsniedz ziņojumi ar emisijas rādītājiem un kādā veidā jāveic mērījumi. Tas ir būtiski, lai datus varētu salīdzināt un novērtēt;

29. ierosina salīdzinošajā novērtēšanā iekļaut gan neveiksmīgu, gan veiksmīgu risinājumu piemērus, lai izvairītos no kļūdu atkārtošanas. Minētajiem piemēriem vajadzētu būt tieši piemērojamiem, un tādēļ jāsniedz arī sīkāka informācija par visām iniciatīvām, ieskaitot to budžetu. ES vajadzētu izmantot ASV mēru konferences un Ziemeļaustrumu un Vidusatlantijas (ASV) reģionālās iniciatīvas par siltumnīcefekta gāzu emisiju secinājumus;

30. tā kā daudzas pilsētas un administratīvie rajoni ir reģionālo vai valsts mēroga tīklu locekļi, kuri ir izstrādājuši metodoloģijas un uzskaites sistēmas, ierosina apsvērt šo sistēmu izmantošanu pakta ietvaros, vienlaikus izskatot iespēju vidējā termiņā saskaņot pārskatu sagatavošanu un novērtēšanas līdzekļus. Tādējādi varētu izvairīties no metodoloģiju atkārtotas izstrādes un veicināt plašāku līdzdalību pakta. Minētā priekšlikuma mērķis ir nodrošināt, lai lielākā daļa pašvaldību, kuras iekļāvušās esošajos tīklos, pievienotos mēru paktam;

31. ierosina pirms rīcības plānu izstrādes pakta grafikos iekļaut izcilības standartus un esošās iniciatīvas, kas tiek uzskatītas par paraugpraksi un kuras var izmantot visās dalībvalstīs; Tas nodrošinātu iespēju atspoguļot šo paraugpraksi rīcības plānā, ko izstrādā pilsētas un reģioni;

Problēmas ES energoefektivitātes mērķu sasniegšanā

32. uzsver Eiropas un valstu aspekta nozīmi vietēja līmeņa pasākumu veiksmīgā īstenošanā, un jo īpaši Komisijas neveiksmi 2006. gada energoefektivitātes rīcības plāna izstrādē un pilnveidošanā; Tas būs nepieciešams, lai rosinātu dalībvalstis, to reģionus un pilsētas pārsniegt ES mērķi par 20 % samazināt emisijas apjomu;

33. atkārtoti jūnija Eiropadomes sanāksmē izteikto aicinājumu Eiropas Komisijai un dalībvalstīm paātrināt minētā mērķa īstenošanu un apsvērt tā pārskatīšanu;

34. mudina veidot tiešu saikni starp valstu un reģionu rīcības plāniem, jo reģionu rīcības plāni ir nepieciešamais starpposms starp ilgtspējīgas enerģētikas plānu valsts līmenī un pilsētu un administratīvo apgabalu plānu. Svarīgi, lai klimata un enerģētikas mērķu izstrādē būtu iesaistītas vietējās un reģionālās pašvaldības, lai tiktu noteikti konkrēti instrumenti mērķu sasniegšanai un būtu pieejams atbilstošs finansējums;

35. aicina pielāgot ES līdzekļus un finansējumu, lai noteiktu par prioritāriem pasākumus ilgtspējīgas enerģijas izmantošanas jomā, piemēram, reģionālā finansējuma procentuālā apjoma palielināšanu (no 3 % līdz 5 %) mājsaimniecību energoefektivitātes uzlabošanai; EIB aizdevumiem jābūt tieši pieejamiem vietējām pašvaldībām un reģioniem, kuri vēlas ieguldīt energoefektivitātes programmās, sekmēt ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu un samazināt CO₂ emisijas;

36. tādēļ ierosina, veicot ES finansējuma programmu vidusposma pārskatīšanu, ņemt vērā to, kā visas programmas iespējams pielāgot, lai atbalstītu energoefektivitāti, sekmētu ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu, samazinātu CO₂ emisijas un nodrošinātu energoefektivitātes uzlabošanai paredzēto programmu pieejamību pilsētās un reģionos. Piemēram, veicot iespējamo finanšu pārskatīšanu, papildus reģionālā/kohēzijas finansējuma palielināšanai, lai atbalstītu mājsaimniecību energoefektivitāti, jāparedz lielāki ieguldījumi jaunu tehnoloģiju pārdošanā tādu programmu ietvaros kā FP7. Varētu rasties nepieciešamība pārskatīt arī noteikumus par valsts atbalstu, lai varētu īstenot pasākumus rūpniecības un enerģētikas pārmaiņu jomā;

37. aicina Komisiju turpināt attīstīt un paātrināt to pasākumu pārskatīšanu, ar kuru palīdzību varētu rosināt paradumu maiņu pilsētās un reģionos, piemēram, popularizējot un klasificējot energoefektīvus produktus;

38. uzskata, ka reģionu un pilsētu centieni līdz 2020. gadam sasniegt un pārsniegt 20 % energoefektivitātes mērķi tiks atbalstīti, minēto mērķi nosakot par saistošu un attiecīgi papildinot ES energoefektivitātes rīcības plānu, iekļaujot tajā prasību dalībvalstīm pārskatīt valstu rīcības plānus, lai atspoguļotu minēto mērķi.

Briselē, 2008. gada 26. novembrī

Reģionu komitejas

priekšsēdētājs

Luc VAN DEN BRANDE